

УДК 338.439.4

ДМИТРУК М.І.

Національний університет біоресурсів і природокористування України
organizing_chair@nubip.edu.ua**ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ВИНОГРАДУ
ОСНОВНИМИ ТОВАРОВИРОБНИКАМИ УКРАЇНИ**

Розглянуто сучасний стан розвитку винограду в сільськогосподарських підприємствах. Зосереджена увага на актуальності досліджуваного питання та його значенні у системі сільськогосподарського виробництва. Визначено основні тенденції розвитку площ під виноградниками, урожайності та валового збору винограду у сільськогосподарських підприємствах. Встановлено, що площі зменшуються (навіть без врахування товаровиробників Автономної Республіки Крим), урожайність знаходиться на низькому рівні, що призводить до зменшення обсягу виробництва. На підставі проведених досліджень, запропоновані напрями ефективного розвитку виробництва винограду. Основними перешкодами для вирішення цієї проблеми є висока капіталомісткість галузі, значні суми початкових інвестицій для виробництва винограду, застарілі технології виробництва, труднощі зі збутом отриманої продукції. Дослідження проводились з використанням ряду економіко-математичних та статистичних методів. За допомогою діалектичного методу досліджено й висвітлено сучасний стан розвитку виробництва винограду; економіко-статистичний метод використано для оцінки динаміки розвитку підприємств галузі; метод експертних оцінок та абстрактно-логічний – при обґрунтуванні основних напрямів забезпечення ефективного розвитку виноградарства в сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: розвиток, виробництво, виноград, сільськогосподарські підприємства, конкурентоздатність, виноградарство, тенденції.

doi: 10.33245/2310-9262-2018-143-2-48-53

Постановка проблеми. Останніми роками відмічаються певні позитивні тенденції зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, особливо рослинницької. Проте, збільшення узагальнених даних не може бути беззаперечною підставою для того, щоб охарактеризувати ситуацію в галузі як позитивну. Оскільки, в більшості випадків це відбувається за рахунок зростання обсягів експорту зернових та олійних культур. Тобто за рахунок розширення сировинної складової, що важко назвати позитивною тенденцією.

Окрім забезпечення розвитку конвенційного землеробства в сучасних умовах необхідно приділяти більше уваги нетрадиційним сферам діяльності та виробництва. Хоча виноградарство не можна назвати нішовою галуззю, в Україні воно завжди залишалось традиційним, особливо для південних областей та Закарпаття, але разом з тим, його розвитку приділялась неналежа увага, що призвело до нестабільних явищ. Площі під виноградниками скорочуються, урожайність на порядок нижча, ніж в розвинених країнах, насадження старіють, не оновлюються, застосовуються застарілі технології виробництва, що в сукупності негативно впливає на економічну ситуацію в галузі та зменшує рівень її конкурентоспроможності.

До основних причин цього можна віднести низку факторів і передумов: великі капіталовкладення на одиницю земельної площі, високі затрати праці, технології виробництва винограду та продуктів його переробки, низька механізація виробничих процесів і т.д. Але разом з тим, як показує світовий досвід, вітчизняна галузь має значний потенціал для сталого розвитку та виходу на світові ринки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню розвитку виробництва і забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та виноградарства зокрема присвячено наукові праці багатьох вчених – Авласенко О.А., Белоуса І.В., Власова В.І., Кваші С.М., Кучеренка В.М., Ільчука М.М., Мулюкіної Н.А., Попової М.М. та багатьох інших. Проте, ситуація в галузі залишається нестабільною і потребує подальших досліджень та рекомендацій щодо її поліпшення.

Мета статті – встановити сучасні тенденції виробництва винограду в сільськогосподарських підприємствах України та визначити основні напрями його розвитку.

Матеріал і методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою проведеного дослідження є положення економічної теорії, статистики та аналізу, наукові праці вітчизняних вчених з питань розвитку сільськогосподарського виробництва та виноградарства зокрема. Реалізація поставлених завдань ґрунтується на використанні системного підходу до ви-

вчення соціально-економічних явищ і процесів із застосуванням різних методів. Зокрема, за допомогою діалектичного методу досліджено й висвітлено сучасний стан розвитку виробництва винограду; економіко-статистичний метод використано для оцінки динаміки розвитку підприємств галузі; метод експертних оцінок та абстрактно-логічний – при обґрунтуванні основних напрямів забезпечення ефективного розвитку виноградарства в сільськогосподарських підприємствах.

Основні результати дослідження. Розвитку виноградарства притаманна значна кількість глобальних тенденцій у сільському господарстві. Зменшення обсягів виробництва, низька продуктивність праці, слабка конкурентоздатність продукції на зарубіжних ринках – ці проблеми порушуються у роботах багатьох науковців [5, 7, 13]. Їх вирішення потребує активізації зусиль на різних рівнях, оскільки галузь має стратегічне значення, особливо для південних областей України.

Для забезпечення ефективного виробництва сільськогосподарським підприємствам необхідно вирішити питання належного ресурсного забезпечення. При цьому особлива роль відводиться земельним ресурсам, оскільки земля в аграрній сфері виступає засобом виробництва, предметом праці та базисом розташування об'єктів для забезпечення виробничо-господарської діяльності. Правильно визначене місце виробництва, підібрані землі належної якості – це запорука процвітання майбутнього аграрного бізнесу.

За даними Державної служби статистики України у 2016 р. у користуванні було понад 60,3 тис. га земельної площі (табл. 1). З них сільськогосподарські угіддя займали майже 43 млн га, в тому числі 2,3 млн га були під садами та виноградниками або 5,5 % у структурі сільськогосподарських угідь.

Таблиця 1 – Розподіл сільськогосподарських угідь за землекористувачами на 1 січня 2016 року, тис. га

Показник	Загальна земельна площа	Усі сільськогосподарські угіддя	З них сади і виноградники	Частка садів та виноградників у структурі с.-г. угідь, %
Усього земель	60354,9	42726,4	2344,6	5,5
Землі сільськогосподарських підприємств і громадян	37747,6	36453,3	920,6	2,5
Землі сільськогосподарських підприємств	21450,8	20746,9	202,1	1,0
Землі громадян	16296,8	15706,4	718,5	4,6
Землі користувачів інших категорій	22607,3	6273,1	1424	22,7

Розподіл земельних площ під садами та виноградниками між користувачами вказує на те, що сільськогосподарські підприємства та громадяни використовували 37,7 млн га або 62,5 % від загальної земельної площі, з них майже 36,5 млн га були під сільськогосподарськими угіддями. При цьому садами та виноградниками у цій категорії землекористувачів було зайнято 920,6 тис. га, або 39,3 % від загальної площі під такими насадженнями, що складає 2,5 % у структурі с.-г. угідь.

Разом з тим, слід відмітити, що громадяни приділяють значно більше уваги садівництву та виноградарству, ніж сільськогосподарські підприємства. На сільськогосподарські підприємства у 2016 р. припадало 20,7 млн га сільськогосподарських угідь, а громадяни використовували 17,7 млн га або 48,6 і 36,8 % відповідно від загального обсягу сільськогосподарських угідь. Під садами та виноградниками у сільськогосподарських підприємствах було зайнято 202,1 тис. га або 8,6 % від загальної площі під садами і виноградниками, а у громадян 718,5 тис. га або 30,6 % відповідно. Тобто в приватному секторі виробництву продукції садівництва та виноградарства приділяється значно більше уваги, ніж сільськогосподарськими підприємствами.

Тобто, розвитку виноградарства та садівництва сільськогосподарські підприємства приділяють значно менше уваги, ніж громадяни та користувачі інших категорій. Основними причинами можуть бути значні капіталовкладення, труднощі у застосуванні автоматизованих технологій, якість отриманої продукції, необхідність сертифікації тощо.

Як вказує Попова М.М., сьогоденний стан сировинної бази для виноробної галузі України має своє коріння ще з радянських часів, коли поступальному розвитку галузі виноградарства і виноробства завдав шкоди антиалкогольний закон 1986 р., внаслідок якого значна

кількість виноградних плантацій була знищена і всі аутентичні сорти винограду припинили своє існування [3].

Протягом 2012-2016 рр. земельна площа виноградників в усіх категоріях господарств в Україні зменшилася з 77,6 до 45,1 тис. га або на 41,9 % (табл. 2). Звичайно основною причиною цього стало неможливість врахування виноградників у АР Крим та частини зони АТО. Але не зважаючи на це слід відмітити, що спостерігається загальна тенденція до зменшення площ під виноградниками. Так, у 2012 р. їх було 77,6 тис. га, а у 2013 р. залишилося 75,1 тис. га. Тобто лише за рік площа зменшилася на 2,5 тис. га або 3,2 %. Протягом 2013-2016 рр. відмічається подібна тенденція зменшення – з 50,9 до 45,1 тис. га або на 5,8 тис. га чи 12,9 %. Тобто, розвиток виноградарства в Україні характеризується зменшенням зайнятих земельних площ.

Таблиця 2 – Загальна земельна площа під виноградниками в Україні, тис. га

Показник	Рік					2016 р. до 2012 р., %
	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	
Господарства усіх категорій	77,6	75,1	48,7	45,4	45,1	58,1
Сільськогосподарські підприємства	64,2	61,6	35,7	32,3	32,2	50,2
Частка с.-г. підприємств у структурі земельних площ під виноградниками, %	82,7	82,0	73,3	71,1	71,4	86,3

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя; за 2014-2016 рр. – також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

Хоча дана тенденція типова для усіх категорій господарств, але вона дещо відрізняється в різних їх видах. Так площа виноградників у сільськогосподарських підприємствах в цілому за досліджуваний період зменшилася на 32,0 тис. га або майже вдвічі. Дані товаровиробники найбільше зазнали втрат від анексії АР Крим. Адже до цього в с.-г. підприємствах України нараховувалося 61,6 тис. га, а наступного року уже 37,7 тис. га, що на 23,9 тис. га або 38,8 % менше. Тобто, можна зробити висновок, що значна частина земель с.-г. підприємств України під виноградниками знаходилася саме в АР Крим.

Проте тенденція зменшення площ під виноградниками відмічалася і до цих подій і після. Так, у 2012 р. за даними статистичних досліджень с.-г. підприємства мали 64,2 тис. га виноградників, а у 2013 р. – 61,6 тис. га або на 2,8 тис. га чи 4,2 % менше. Протягом 2013–2016 рр. дана тенденція продовжується – з 37,7 до 32,2 тис. га або на 5,5 тис. га чи 17,1 %. Тобто, сільськогосподарські підприємства зменшують зацікавленість до галузі виноградарства, що призвело до зменшення їх частки у структурі земельних площ під виноградниками з 82,7 % у 2012 р. до 71,4 % у 2016 р.

Окрім розміру земельних площ на обсяг валового виробництва впливає урожайність. Її рівень значною мірою характеризує рівень інтенсифікації галузі.

Протягом 2012-2016 рр. урожайність винограду в господарствах усіх категорій зросла на 21,2 ц/га – з 67,2 до 88,4 ц/га або на 31,5 % (табл. 3). Незважаючи на це, протягом 2013-2016 рр. відмічається інша тенденція порівняно з 2012-2013 рр. Так з 2012 до 2013 рр. урожайність зросла з 67,2 до 99,6 ц/га або майже на 50 %. Протягом 2013-2016 рр. відмічається спадаюча тенденція до 88,4 ц/га. На нашу думку, однією з причин цього є те, що виноградарство – досить капіталоемна галузь, що потребує значних вкладень. Починаючи з 2014 р. відбувалося підвищення цін, знецінення національної валюти та деякі інші фактори, що негативно позначилося на можливостях товаровиробників ефективно забезпечувати потребу в коштах для виконання виробничої програми. Внаслідок цього підприємства зменшили обсяги використання виробничих ресурсів, що негативно відобразилося на рівні урожайності винограду.

Таблиця 3 – Урожайність винограду за категоріями виробників в Україні, ц/га

Показник	Рік					2016 р. до 2012 р., %
	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	
Господарства усіх категорій	67,2	85,8	98,6	92,3	88,4	131,5
Сільськогосподарські підприємства	53,2	70,9	76,4	70,7	51,9	97,6
Частка с.-г. підприємств у загальному рівні урожайності винограду, %	79,2	82,6	77,5	76,6	58,7	74,2

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя; за 2014-2016 рр. – також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

У сільськогосподарських підприємствах відмічаються подібні тенденції – зростання урожайності протягом 2012–2013 рр. та її зменшення протягом 2013–2016 рр. Хоча урожайність за досліджуваний період зменшилася з 53,2 у 2012 р. до 51,9 ц/га у 2016 р. або на 2,4 %.

Слід також відмітити, що урожайність винограду в сільськогосподарських підприємствах значно нижча, ніж в усіх категоріях господарств. Так, вона коливалася в межах 76,6–82,6 % за досліджуваний період (за виключенням 2016 р. коли урожайність винограду в сільськогосподарських підприємствах склала лише 58,7 % від загальнодержавного рівня).

У результаті того, що урожайність винограду в усіх категоріях господарств зросла, а у сільськогосподарських підприємствах знизилася, то їх частка у даному показнику зменшилася до 58,7 % у 2016 р. або на 26,8% від рівня 2012 р.

Зменшення розмірів земельних площ під виноградниками у сільськогосподарських підприємствах та зниження їх продуктивності призвело до зменшення обсягу виробництва винограду. Так, у 2016 р. дані товаровиробники виробили 221 тис. т винограду, що становило лише 75,5 % порівняно з 2012 р. (табл. 4).

Таблиця 4 – Обсяги виробництва винограду в Україні, тис. т

Показник	Рік					2016 р. до 2012 р., %
	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	
Господарства усіх категорій	456	575,4	435,6	386,3	377,8	82,9
Сільськогосподарські підприємства	292,9	384,2	241	206,2	221	75,5
Частка с.-г. підприємств у структурі виробництва винограду, %	64,2	66,8	55,3	53,4	58,5	91,1

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя; за 2014–2016 рр. – також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

Внаслідок цього, частка сільськогосподарських підприємств у загальному обсязі виробництва знизилася до 58,5 % у 2016 р. або на 8,9 % порівняно з 2012 р.

Отже, ситуація у виноградарстві залишається напруженою незважаючи на те, що виноградарство і виноробство є високоприбутковими галузями в агропромисловому комплексі України, на чому наголошує генеральний директор Укрвинпрому В.М. Кучеренко [10].

Заступник директора з наукової роботи Інституту виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова Мулюкіна Н.А. також наголошує, що незважаючи на деякі позитивні зрушення протягом останніх років ще не подолана негативна тенденція розвитку цієї галузі [11].

Авласенко О.А. підкреслює, що проблему розвитку виноградарства та виноробства неможливо вирішити без збалансованого державного регулювання [1]. Важливою передумовою низької конкурентоздатності галузі є необхідність її технологічного переоснащення, що дуже складно зробити товаровиробникам власними зусиллями.

Проблематика конкурентоздатності продукції та галузі розглядалася багатьма дослідниками [2, 8, 9, 16] і однозначності в цьому питанні немає. Разом з тим, Ільчук М.М. та інші вказують, що конкурентоспроможність товару виявляється на ринку в момент реалізації продукції. Рівень конкурентоспроможності товару визначається у кінцевому підсумку споживачем, який, купуючи продукцію, визнає її відповідність своїм потребам [4, с.12].

Тому, для забезпечення ефективного розвитку виробництва необхідно приділяти більше уваги удосконаленню організації системи збуту отриманої продукції.

Висновки. Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що розвиток виробництва винограду в сільськогосподарських підприємствах характеризується нестабільними явищами. Площі під виноградниками зменшуються, урожайність коливається з року в рік, але навіть її деяке зростання не дозволяє стверджувати, що вона на належному рівні. Все це призводить до зменшення обсягів виробництва.

Тобто, чітко прослідковується зниження інтересу сільськогосподарських підприємств до ведення такого виду виробничої діяльності. Основними причинами при цьому, на нашу думку, є: висока капіталомісткість галузі, значні суми початкових інвестицій для виробництва винограду, застарілі технології виробництва, труднощі зі збутом отриманої продукції.

Вирішення цих питань потребує уваги з боку державних органів: розробки відповідних програм підтримки та розвитку, повної чи часткової компенсації вартості закладки виноградників,

закупівлі необхідної техніки для догляду, збирання та переробки винограду. Посилення зусиль державних інституцій та сільськогосподарських товаровиробників дозволить забезпечити сталий розвиток виноградарства в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авласенко О.А. Сучасні тенденції розвитку виноробства в Україні і її регіонах. Ефективна економіка. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3128>
2. Вініченко І.І., Маховський Д.В. Конкуреноспроможність аграрних підприємств: стан і перспективи. *Агросвіт*. 2013. 21. С. 10–13.
3. Попова М. М. Сучасний стан виноградарства і виноробства України та роль її окремих регіонів у розвитку галузі. *БІЗНЕС ІНФОРМ* № 7. 2014. URL: http://www.business-inform.net/pdf/2014/7_0/136_142.pdf
4. Конкуреноспроможність продукції скотарства і птахівництва України в системі євроінтеграції: монографія / М.М. Ільчук та ін. К.: Вид-во ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2015. 321 с.
5. Караман М.М., Дятел В.Н. Состояние и перспективы развития виноградарства Крыма. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2007. № 1 (39). С. 292–301.
6. Кваша С.М., Голомша Н.Є. Конкуреноспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому аграрному ринку. *Економіка АПК*. 2006. № 5. С. 99–104.
7. Кириллова О.В. Розвиток галузі виноградарства в Україні. *Економіка АПК*. 2015. № 5. С. 39–43.
8. Кондратюк О. І. Конкуреноспроможність сільського господарства та шляхи її підвищення. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1. С. 56–63.
9. Крючкова Ж.В. Дослідження сутності конкурентоспроможності та конкурентоздатності аграрних підприємств. *Агросвіт* 2016. № 7. С.44–50.
10. Кучеренко В.М. Динаміка розвитку виноградарства і виноробства в Україні. *Ефективна економіка*. 2014. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3856>
11. Мулюкіна Н.А. Куди рухається українське виноградарство. URL: <http://infoindustria.com.ua/kudi-ruhayetsya-ukrayinske-vinogradarstvo>
12. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду у 2012-2016 рр. *Статистичний бюлетень. Державна служба статистики України*.
13. Розвиток виноградарства і виноробства на Півдні України: ретросп. бібліогр. покажч. / Уклад. : О.Г. Пустова, О.О. Цокало, Д.В. Ткаченко, М.О. Семиліт. Миколаїв: МДАУ, 2010. 440 с.
14. Рослинництво України. Статистичний збірник. 2012-2016 рр. Державна служба статистики України.
15. Сільське господарство України–2016. Статистичний збірник. Державна служба статистики України, 2017.
16. Фішук Б.П., Лукашенко О.П., Хмарук О.М. Конкуреноспроможність сільськогосподарської продукції: збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. 2012. №4 (70). С. 160–164.

REFERENCES

1. Avlasenko O.A. (2014). Suchasni tendencii rozvytku vynorobstva v Ukraini i ii regionah [Modern trends of viticulture development in Ukraine and its regions]. *Efektivna ekonomika*. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3128>.
2. Vinnichenko I.I. (2013). Konkurentospromozhnist tagrarnykh pidpryemstv: stan i perspektyvy [Competitiveness of agrarian enterprises: state and prospects]. *Agrosvit*. No 21. pp.10–13.
3. Popova M.M. (2014). Suchasnyj stan vynogradarstva i vynorobstva Ukrainy ta rol' i'i okremykh regioniv u rozvytku galuzi. [The current state of wine-growing and winemaking in Ukraine and the role of its individual regions in the development of the industry]. *BIZNES INFORM*. No 7. URL: http://www.business-inform.net/pdf/2014/7_0/136_142.pdf/
4. Ilchuk M.M. & Konoval I.A. (eds.) (2015). Konkurentospromozhnist produktsii skotarstva i ptahivnytstva Ukrainy v systemi evrointegratsii [Competitiveness of the products of animal husbandry and poultry industry of Ukraine in the system of European integration]. Kyiv, «Agrar Madia Group» Ltd. 321 p.
5. Karaman M.M. & Datel V.N. (2007). Sostoyanie i perspektivy razvitiya vynogradarstva Kryma [The state and prospects of viticulture development of the Crimea]. *Visnyk ZhDTU. Ekonomichni nauky – Bulletin of ZhSTU. Economic sciences*. No 1 (39). pp. 292–301.
6. Kvasha S.M. & Golomsha N.Ye. (2006). Konkurentospromozhnist vitchyznyanoi silskogospodarskoi produktsii na svitovomu agrarnomu rynku [Competitiveness of domestic agricultural products in the world agrarian market]. *Ekonomika APK*. No 5. pp. 99–104.
7. Kyrylova O.V. (2015). Rozvytok galuzi v ynogradarstvav Ukraini [Development of the grape growing sector in Ukraine]. *Ekonomika APK*. No5. pp. 39–43.
8. Kondratiuk O.I. (2011). Konkurentospromozhnist silskogo gospodarstva ta shlyahyii pidvyshennya [Competitiveness of agriculture and ways to increase it]. *Aktualni problem ekonomiky. Actual problems of economy*. No 1. pp. 56–63.
9. Kryuchkova Zh. V. (2016). Doslidzhennya sutnosti konkurentospromozhnosti ta konkurentozdantosti agrarnykh pidpryemstv [Investigation of the essence of competitiveness and competitive ability of agrarian enterprises]. *Agroworld*. No 7. pp. 44–50.
10. Kucherenko V.M. (2014). Dynamika rozvytku vynogradarstva i vynorobstva v Ukraini [Dynamics of viticulture and winemaking development in Ukraine]. *Efektivna ekonomika [Efficient economics]*. No 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3856>.
11. Mulyukina N.A. Kudy ruhaetsya ukrainske vynogradarstvo [Where is Ukrainian viticulture going]. URL: <http://infoindustria.com.ua/kudi-ruhayetsya-ukrayinske-vinogradarstvo>.

12. Ploshchi, valovi zbory ta urozhaynist' sil's'kohospodars'kykh kul'tur, plodiv, yahid ta vynohradu u 2012-2016 rr. Statystychnyy byuletyn [Squares, gross collections and yields of crops, fruits, berries and grapes in 2012-2016. Statistical bulletin]. State Statistics Service of Ukraine.

13. Rozvytok vynohradyarstva i vynorobstva na Pivdni Ukrayiny: retrosp. bibliohr. pokazhch. / Uklad.: O. H. Pustova, O. O. Tsokalo, D. V. Tkachenko, M. O. Semilit (2010). [Development of viticulture and winemaking in the south of Ukraine: retrospect. bibliographer pointer / Form.: O. G. Pustova, O. O. Tsokalo, D. V. Tkachenko, M. O. Semilit]. Mykolayiv: MSAU. 440 p.

14. Roslynnystvo Ukrayiny. Statystychnyy zbirnyk. 2012-2016 rr. [Plant Growing of Ukraine. Statistical Collection. 2012-2016 years]. State Statistics Service of Ukraine.

15. Silske hospodarstvo Ukrayiny. 2016. Statystychnyy zbirnyk (2017). [Agriculture of Ukraine. 2016. Statistical bulletin]. State Statistics Service of Ukraine.

16. Fishuk B.P. & Lukashenko O.P. & Khmaruk O.M. (2012). Konkurentospromozhnist' sil's'kohospodars'koyi produktsiyi [Competitiveness of agricultural products]. Zbirnyk naukovykh prats VNAU Seriya: Ekonomichni nauky. Collection of scientific works VNAU Series: Economic sciences. No 4 (70). pp. 160-164.

Тенденции производства винограда основными товаропроизводителями Украины

Дмитрук Н.И.

Рассмотрено современное состояние развития винограда в сельскохозяйственных предприятиях. Сосредоточено внимание на актуальности изучаемого вопроса и его значении в системе сельскохозяйственного производства. Определены основные тенденции развития площадей под виноградниками, урожайности и валового сбора винограда в сельскохозяйственных предприятиях. Установлено, что площади уменьшаются (даже без учета товаропроизводителей Автономной Республики Крым), урожайность находится на низком уровне, что приводит к уменьшению объема производства. На основании проведенных исследований, предложенные направления эффективного развития производства винограда. Основными проблемами для решения данной проблемы является высокая капиталоемкость отрасли, значительные суммы первоначальных инвестиций для производства винограда, устаревшие технологии производства, проблемы со сбытом полученной продукции. Исследования проводились с использованием ряда экономико-математических и статистических методов. С помощью диалектического метода исследованы и освещены современное состояние производства винограда; экономико-статистический метод использован для оценки динамики развития предприятий отрасли; метод экспертных оценок и абстрактно-логический – при обосновании основных направлений обеспечения эффективного развития виноградарства в сельскохозяйственных предприятиях.

Ключевые слова: развитие, производство, виноград, сельскохозяйственные предприятия, конкурентоспособность, виноградарство, тенденции.

Trends of grapeproduction by main producers in Ukraine

Dmytruk M.

To ensure the development of agricultural production in modern conditions, it is necessary to pay more attention to non-traditional spheres of activity and production. One of these forms is viticulture. In the article the present state of grape production development in agricultural enterprises is considered. Focus attention to the relevance of the issue under investigation and its significance in the agricultural production system. The main tendencies of development of are as under vineyards, productivity and gross collection of grapes in agricultural enterprises are determined. It is noted that agricultural enterprises devote much less attention to the development of grape production and horticulture private households and users of other categories. It has been established that the area of vineyards are decreasing (even without taking into account producers of the Autonomous Republic of Crimea), the yield is low. Reducing of land area under vineyards in agricultural enterprises and reducing their productivity has led to a reduction in the volume of grape production. One of the reasons of this situation is that viticulture is a highly capital intensive industry that requires significant investments. For the last years there was a rise in prices, a depreciation of the national currency and some other negative factors that negatively affected the ability of commodity producers to effectively provide the need for funds to carry out the production program. Consequently, enterprises reduced the use of productive resources, which negatively affected the yield of grapes. The main problems for solving this problem are the high capital intensity of the industry, significant amounts of initial investment for the production of grapes, obsolete production technologies, difficulties with the marketing of the resulting products. To ensure the effective development of grape production, it is necessary to pay more attention to the improvement of the organization of the system of sales of the ready products. There are two important problems in grape production sphere – low buying ability of most consumers and competitiveness of grape production. On the basis of the researches, the directions of effective development of grape production are offered. The solution of these issues requires attention from the governmental authorities: the development of appropriate support and development programs, the full or partial compensation of the cost of laying vineyards, the purchase of the necessary equipment for the care, harvesting and processing of grapes. The combination of efforts of state institutions and agricultural producers will ensure the sustainable development of viticulture in Ukraine. The research was carried out using a number of economic, mathematical and statistical methods. With the help of the dialectical method, the current state of development of grape production was explored and illuminated; the economic and statistical method is used to assess the dynamics of the industry's development; method of expert assessments and abstract-logical – in substantiating the main directions of ensuring the effective development of grape production in agricultural enterprises.

Key words: development, production, grape, agricultural enterprises, competitiveness, viticulture, trends.

Надійшла 15.11.2018 р.